

PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN DANIŞMA BECERİSİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

Mustafa USLU**
Ramazan ARI***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, hâlihazırda görev yapan psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerilerinden olan fiziksel ve psikolojik dinleme becerisi yeterlik düzeylerinin belirlemektir. Bu beceriler fiziksel dinleme becerileri ve psikolojik dinleme becerileri'ni içermektedir. Araştırma Konya, Ankara, Aksaray, Niğde, Mersin illerinde çalışan psikolojik danışma ve rehberlik bölümü mezunu psikolojik danışmanlar üzerinde yapılmıştır. Araştırma ilgili illerden 58 kadın, 52 erkek toplam 110 kişi üzerinde yapılmıştır. Psikolojik danışmanların fiziksel ve psikolojik dinleme beceri düzeyleri, fiziksel ve psikolojik dinleme yardım becerileri değerlendirme formu (FPDYBDD) ile ölçülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgular, psikolojik danışmanların kendilerini tüm fiziksel dinleme danışma becerilerinde de “iyi” düzeyde olduklarını, değerlendirdikleri söylenebilir; psikolojik dinleme danışma becerileri düzeylerinin “yetersiz” düzeyde olduğu söylenebilir. İlgili becerilerin cinsiyet ve kıdeme göre değişmediği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Danışman, fiziksel dinleme becerisi, psikolojik dinleme becerisi.

ABSTRACT

The purpose of this study is to research, the efficiency levels of psychological counselor's physical and psychological listening skills in Turkey. The first step of the research was made with psychological counselors from Konya, Ankara, Aksaray, Niğde and Mersin. The participants of this study consist of 58 female, 52 male and totally 110 psychological counselors. The efficiency levels of psychology counselor's physical and psychological listening skills are assessed with “physical and psychological listening skills evaluation scale” (PPLSES). Findings which are obtained revealed that the psychological counselor's physical listening skills competence levels are “well” (evaluated themselves) and psychological listening skills competence levels are insufficient. The efficiency levels of psychology counselor's physical and psychological listening skills revealed no difference regarding gender and work experience.

Keywords: Psychological counselor, physical listening skills, psychological listening skills.

GİRİŞ

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin hedefi olarak kabul edilen, danışanın “etkin uyumu” ve “gelişmesi” birçok değişkenden etkilense de, özellikle psikolojik danışman becerisinin etkisi ilk sıradadır. Danışmanların kişisel yeterlilikleri ve becerilerinin bu kadar önemli olmasının altında, aldıkları eğitimin önemi göz ardı edilemez. Psikolojik danışma sürecinde, “danışman”, bu konuda uzman olarak yetişmiş bir kişi, görüşmeye taraf olan ve kaygı veya

* Bu araştırma S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2005 yılında kabul edilen doktora tezinden alınmıştır.

** Dr., Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi

*** Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi

şikayeti olan “danışan” ile yüz yüze, profesyonel bir etkileşim içine girmektedir(Özgüven, 1999).

Günümüzde danışmanlık eğitiminde, adaylar danışma kuramları ile henüz danışma süreciyle ilgili becerileri kazanmadan karşılaşmakta ve kuramları ayrıntılı olarak öğrenmekten daha çok, kendi kişisel kuramını belirlemeye doğru yönlendirilmektedir. Bu anlamda yeryüzünde danışman sayısı kadar danışma kuramının olduğu düşünülmektedir. Çünkü danışman, belli bir danışma yaklaşımında uzmanlaşmış olsa bile her danışmanın kendi kişisel özellikleri nedeniyle, aynı yaklaşımın eğitimini alanlar arasında da kaçınılmaz olarak farklar bulunmaktadır (Richard Nelson-Jones, akt; Akkoyun,1995).

Danışman eğitiminde etkili olan faktörler göz önüne alındığında; eğitim veren kurumlardaki program farklılıkları, model sorunu, danışman adayı ve süpervizör iletişimi, dersi veren öğretim elemanların yeterlilikleri ve etik standartlar, teorik ve uygulamalı derslerin yeterli dağılımı, staj olanakları, yeterli süpervizyon alabilmeleri, ders araç ve gereçlerdeki (yerli yabancı kaynak kitap, kaset, vcd. vs..), yeterlilik, uygulama odaları vs sayılabilir.

Psikolojik danışma, teknik özellikleri olan profesyonel bir hizmet alanı olduğu için psikolojik danışma hizmetlerinin etkinliği çoğunlukla danışmanların bu alanda iyi yetişmiş olmalarına bağlıdır. Hizmet içinde süreklilik olarak kendilerini yenilemeleri önemlidir (Kepçeoğlu, 1985).

Psikolojik danışma becerileri ile ilgili çalışmalar, en yaygın olarak Egan’ın “Gelişimsel Yardım Modeli” çerçevesinde yapılmaktadır (Kelly, 1991). Bu çalışmamızda da danışma becerisi yeterlilikleri belirlemede Egan’ın belirlediği yeterlilikler temel alınmıştır.

Egan (1975), kişiler arası ilişki kurmada ve kişisel yardım hizmeti vermede sistematik bir model önermiştir. Egan’ın modeli “gelişimsel” görüşe dayalı olarak geliştirilmiş eklektik bir yardım modelidir. Egan’ın “Gelişimsel Yardım Modeli” olarak adlandırdığı bu model,

1. Ön (temel) yardım becerileri,
2. Danışana tepkide bulunma-danışanın kendini keşfetmesi,
3. Bütünleştirici anlayış/kendini dinamik olarak anlama,
4. Eylem programları olmak üzere dört aşamalıdır.

Egan (1975)’nın modeline göre psikolojik danışmanın her aşamada gerçekleştirmesi gereken beceriler vardır. II. Aşamanın başarılı olabilmesi I. Aşamadaki becerilerin iyi bir şekilde yerine getirilmesine bağlıdır. Dolayısıyla aşamalar arasında sıkı bir ilişki vardır. Programa “Gelişimsel Yardım Modeli” denilmesinin nedeni yukarıda belirttiği gibi birbirini izleyen aşamaların bulunması her aşamanın başarısının bir öncekine bağlı ve ileri doğru bir yönlü olmasıdır. Dolayısıyla Egan’ın modeli modüler bir modeldir. Her aşamada danışman ve danışanla ilgili olarak amaçlar tanımlanmıştır. Gelişimsel modele göre psikolojik danışmanın amacı; danışanın davranışlarını keşfederek dünyayı daha objektif olarak anlamasına ve eyleme geçmek için gereksinimini görmesine yardımcı olmaktan da ileri bir durum olup, danışanın yaratıcı ve yapıcı olmayı öğrenerek eyleme geçmesidir. Gelişimsel model bu genel amaç doğrultusunda

Psikolojik Danışmanların Danışma Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi

danışanın probleminden çok bireyin kendisine yönelmektedir. Problem merkezli den çok birey merkezlidir (Egan, 1975; akt. Akkoyun, 1994).

Gelişimsel model, üç aşamalı olmakla birlikte ön-yardım etme veya ön iletişim dönemi olarak nitelenen ve katılımcı dinlemeyi içeren bir dönem daha vardır. Bu dönem danışmanın danışanı hem fiziksel olarak hem de psikolojik olarak “etkili” olarak dinlemesini öngörmektedir. Ön yardım becerileri olarak tanımlanan bu becerilere “temel iletişim becerileri” denilebilir ve danışma sürecinin tüm aşamalarında kullanılır.

- a) Fiziksel Dinleme Becerisi
- b) Psikolojik Dinleme Becerisi

Egan’ın “Gelişimsel Yardım Modeli”nde danışma becerilerinin aşamalandırılması, her aşamada kazanılması gereken somut davranışları ortaya koyarak daha yapılandırılmış bir yardım becerisi eğitimi programı önermesi programın uygulanabilirliğini artırmaktadır. Buna bağlı olarak psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerisi ile ilgili yeterliliklerinin saptanması ve “Gelişimsel Yardım Modeli” ile eğitimin, danışmanların fiziksel ve psikolojik dinleme beceri düzeylerini artırma üzerindeki etkisi, incelemeye değer bir konu olarak görülmüş ve bu araştırmanın problemi oluşturmuştur.

Bu araştırmanın üç temel amacı vardır. Dolayısıyla;

1. Hâlihazırda çalışan psikolojik danışmanların psikolojik danışma becerileri açısından yeterlikleri nedir?
2. Cinsiyete göre psikolojik danışmanların psikoloji danışma becerileri arasında fark var mıdır?
3. Mesleki kıdeme göre psikolojik danışmanların psikoloji danışma becerileri arasında fark var mıdır?

Araştırmanın genel amaçlarına bağlı olarak, araştırmanın alt amaçları aşağıda verilmiştir:

1.0.Psikolojik danışmanların danışma becerisi yeterlik düzeyleri nedir?

1.1.Fiziksel Dinleme Danışma Becerisi;

- a)-Uygun göz ilişkisi kurabilme,
 - b)-Uygun beden duruşu,
 - c)-Uygun baş ve yüz hareketlerinde,
 - d)-Gerekli sözel kalitede yeterlik düzeyi nedir?
- 1.2.**Psikolojik Dinleme Danışma Becerisi,
- a)-Başlangıç düzeyde doğru empati,
 - b)-Somutluluk,
 - c)-İleri düzeyde doğru empati,
 - d)-Yüzleştirme de yeterlik düzeyleri nelerdir?

2.0 Cinsiyete göre psikolojik danışmanların danışma becerisi puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

2.1. Cinsiyete göre psikolojik danışmanların fiziksel dinleme becerileri puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

2.2. Cinsiyete göre psikolojik danışmanların psikolojik dinleme becerisi puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

3.0. Kıdeme göre psikolojik danışmanların danışma becerisi puan

ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

3.1. Kıdeme göre psikolojik danışmanların fiziksel dinleme becerileri puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

3.2. Kıdeme göre psikolojik danışmanların psikolojik dinleme becerileri puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma, kullanılan veri toplama araçlarına dayalı veriler üzerinde yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırmanın genel evrenini psikolojik danışmanlar oluşturmaktadır. Çalışma evreni olarak ise Konya, Aksaray, Niğde, Ankara ve Mersin illerinde resmi ve özel eğitim kurumlarında 2003-2004 öğretim yıllarında çalışan psikolojik danışmanlar alınmıştır. Bu illerde çalışan psikolojik danışmanlara posta yolu ile toplam 350 adet fiziksel ve psikolojik dinleme yardım becerileri değerlendirme ölçeği (FPDYBDÖ) gönderilmiş, bunlardan 134 adet FPDYBDÖ geri dönmüş ve verileri işlenebilir düzeyde olan 110 (58 kadın, 52 erkek) denek üzerinde çalışılmıştır.

Veri toplama Aracı

Araştırmanın teorik bölümüne ilişkin veriler literatür taranarak elde edilmiştir. Araştırmanın uygulamalı bölümüne ilişkin veriler için “Fiziksel Ve Psikolojik Dinleme Yardım Becerilerini Değerlendirme Ölçeği (FPDYBDÖ)” kullanılmıştır.

Ölçeğe ilişkin özet bilgi aşağıda verilmiştir.

Fiziksel Ve Psikolojik Dinleme Yardım Becerilerini Değerlendirme Ölçeği

Bu araştırmada psikolojik danışmanların fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerileri düzeylerini belirlemede Arı ; Uslu ve Avşaroğlu (2004), tarafından psikolojik danışmanlar için hazırlanan “Fiziksel ve Psikolojik Dinleme Becerisi Değerlendirme Formu (FPDBDÖ)” kullanılmıştır. Fiziksel dinleme boyutuna ait, Testin tekrarı yöntemi ile alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları $r = .78$ ile $r = .83$ arasında; iç tutarlılık katsayıları $\text{Alpha} = .71$ ile $\text{Alpha} = .79$ arasında değişmektedir.

Ölçekte, danışma becerisi;

1. Fiziksel Dinleme Becerileri; a) uygun göz ilişkisi kurabilme(6 madde) **b)** uygun beden duruşu (8 madde) **c)** uygun baş ve yüz hareketleri (9 madde) **d)** gerekli sözel kalite (15 madde)

2. Psikolojik Dinleme Becerileri; a) başlangıç düzeyde doğru empati (3 tepki) **b)** somutluk(3 tepki) **c)**ileri düzeyde doğru empati (3 tepki) **d)** yüzleştirme (3 tepki)

Ölçeğin her iki alt boyutunun başında yönergeler vardır. Ölçeğin birinci alt boyutu toplam 38 madde ile fiziksel dinleme becerisini ölçmektedir. Bu alt boyut bireysel veya gruplar halinde uygulanabilen Likert tipi ölçek şeklindedir. Ölçek, Yardım Becerileri Temel Eğitim Programı, Helping Skills: A Basic

Psikolojik Danışmanların Danışma Becerisi Düzeylerinin İncelenmesi

Training Program (Danish, D’Augelli,Hauer,1980; Çev.Akkoyun1994) kitabındaki sözsüz davranışlar listesinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Fiziksel dinleme becerisinin ölçüldüğü birinci alt boyutun her ifadesinin devamında “tamamen”, “oldukça”, “bazen”, “hiç” şeklinde dereceli dört seçenek bulunmaktadır. Bu seçenekler sırasıyla 0’dan 3’e kadar puanlanmaktadır. Bazı ifadeler olumsuz bir durumu nitelediğinden, ilgili ifade için “Tamamen” seçeneğinin işaretlenmesi 0(sıfır), “Hiç” seçeneğinin işaretlenmesi ise 3 (üç) puan olarak değerlendirilmeye alınmıştır. Örneğin “ Benimle konuşurken bakışlarını kaçırıyor” ifadesi ile ilgili verilen yanıtın cevaplandırılması buna örnek verilebilir. Fakat bazı ifadelerde olumlu bir durumu nitelediği için, ilgili ifade için “Tamamen” seçeneğinin işaretlenmesi 3 (üç) puan, “Hiç” seçeneğinin işaretlenmesi ise 0 (sıfır) puan olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme formundaki Fiziksel dinleme becerileri değerlendirme boyutundaki her bir maddenin puanlaması ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.”1,6,7,8,9,15,16,17,24,30,31” maddeler olumlu bir durumu nitelediği için, maddelerin puanlanmasında aşağıdaki kriterler esas alınmıştır.

Hiç	Bazen	Oldukça	Tamamen
Kötü(0)	Orta (1)	İyi (2)	Mükemmel (3)

Ölçeğin fiziksel dinleme becerileri değerlendirme boyutundaki; “2,3,4,5,1011,12,13,14,18,19,20,21,22,23,25,26,27,28,29,32,33,34,35,36,37,38” maddeler olumsuz bir durumu nitelediği için, maddelerin puanlanmasında aşağıdaki kriterler esas alınmıştır.

Hiç	Bazen	Oldukça	Tamamen
Mükemmel (3)	İyi (2)	Orta (1)	Kötü(0)

Değerlendirmenin fiziksel dinleme boyutu kısmında deneklere “Kendinizi sizinle psikolojik danışma yapan bir danışan yerine koyarak aşağıdaki maddeleri cevaplandırınız” açıklayıcı ibaresi konularak danışanların kendilerini danışan gözünden değerlendirmeleri istenmiştir(self-assesment).

Ölçeğin ikinci alt boyutu(psikolojik dinleme becerisi) toplam 12 danışan ifadesine verilen psikolojik danışmanın tepkisini değerlendirmektedir. Her bir beceriyle ilgili 3 danışan ifadesi verilmiştir. Bu danışan ifadelerine verilmesi gereken uygun danışman tepkisinin, ilgili boş bırakılan kısma yazılması gerekmektedir. Seçilen danışan ifadeleri Egan(1975)’in “Psikolojik Danışmaya Giriş” ve bu kitaba eşlik kitabı olarak yine Egan(1975)’in “Yardım Becerileri Alıştırmaları” kitaplarında verilen gelişim becerileri temelli olarak seçilmiştir. Bunlara verilebilecek olan uygun danışman tepkilerinin puanlanmasında; Her bir ifadeye verilebilecek tepkilerle ilgili alternatif doğru tepkilerin cevap anahtarı Egan(1975)’in “Yardım Becerileri Alıştırmaları” (Akkoyun,1997 s.101-107) kitabı esas alınarak oluşturulmuş ve araştırmacılar(araştırmacı ve araştırmacının süpervizörü) tarafından puanlanmıştır. Her bir tepkinin puanlanmasında 0 – 4 puan aralığında puan verilmiştir.

Zayıf	Yetersiz	Kısmen yeterli	Yeterli	Mükemmel
0	1	2	3	4

a) Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada psikolojik danışmanların fiziksel ve psikolojik dinleme becerisi düzeylerinin saptanması için, Fiziksel Ve Psikolojik Dinleme Yardım Becerilerini Değerlendirme Ölçeği uygulanmıştır. Psikolojik Danışmanlara ait diğer bilgiler ölçeğin üzerinde belirtilen kişisel bilgi formunda sorulan sorularla elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler bilgisayar ortamına kodlanarak girilmiş istatistiksel işlemler yapılması için hazır hale getirilmiştir. Bilgilerin analizi SPSS 11.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır. İstatistiksel analiz tekniği olarak Psikolojik danışmanların becerilerle ilgili yeterlilik düzeyleri için, aritmetik ortalama; cinsiyet ve kıdeme göre alınan puanların anlamlılığı da t testi ile incelenmiştir.

BULGULAR

1.0. Psikolojik danışmanların fiziksel dinleme danışma becerisi yeterlik düzeyleri nedir?

Değerlendirme Formunun fiziksel dinlemeyi ölçen dört alt boyutu ele alındığında, deneklerin çok yeterli(mükemmel) bir beceri düzeyi için her alt boyuttan 3 (üç) ortalama puan almaları gerekmektedir.

Tablo 1. Psikolojik Danışmanların Fiziksel Dinleme Danışma Becerisi Puan Ortalamaları N, \bar{X} , Ss, Değerleri

Beceriler	N	\bar{X}	Ss
Göz ilişkisi	110	1.98	0.37
Beden duruşu	110	2.36	0.37
Baş-yüz hareketleri	110	2.21	0.28
Sözel kalite	110	2.31	0.27
Genel Beceri Düzeyi	110	2.29	0.22

Tablo 1 İncelendiğinde, psikolojik danışmanların fiziksel dinleme becerilerini değerlendirme formunun ilgili her alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan ortalamasının 3.0 olması göz önüne alındığında psikolojik danışmanların kendilerini tüm fiziksel dinleme danışma becerilerinde de “iyi” düzeyde yeterli olduklarını, değerlendirdikleri söylenebilir. Psikolojik danışmanların, toplam fiziksel dinleme danışma becerisi puan ortalamaları göz önüne alındığında $\bar{X} = 2.29$ puan ortalaması ile fiziksel dinleme danışma becerilerinde “iyi” düzeyde yeterli olduklarını, değerlendirdikleri söylenebilir.

1.2 Psikolojik danışmanların psikolojik dinleme danışma becerileri düzeyleri nedir?

Değerlendirme formunun psikolojik dinleme danışma becerisini ölçen dört alt boyutu ele alındığında, deneklerin çok yeterli(mükemmel) bir beceri düzeyi için her alt boyuttan 4.0 (dört) ortalama puan almaları gerekmektedir.

Tablo 2. Psikolojik Danışmanların Psikolojik Dinleme Danışma Becerisi Puan Ortalamaları N, \bar{X} , Ss, Değerleri

Beceriler	N	\bar{X}	Ss
Baş.Düz.Doğru Empati	110	1.505	0.655
Somutluk	110	1.256	0.589
İleri Düz. Doğru Empati	110	0.936	0.731
Yüzleştirme	110	0.621	0.642
Genel Beceri Düzeyi	110	1.079	0.450

Tablo 2 İncelendiğinde, Psikolojik danışmanların fiziksel dinleme becerilerini değerlendirme ölçeğinin ilgili her alt boyutundan alabilecekleri en yüksek puan ortalamasının 4 olması göz önüne alındığında psikolojik danışmanlar BDDE ve Somutluk becerisinde yetersiz düzeyde, İDDE becerisinde yetersiz, Yüzleştirme becerisinde ise “zayıf” düzeyde oldukları söylenebilir. Psikolojik danışmanların, toplam psikolojik dinleme danışma becerisi puan ortalamaları göz önüne alındığında $\bar{X} = 1.079$ puan ortalaması ile psikolojik dinleme danışma becerileri düzeylerinin yetersiz düzeyde olduğu söylenebilir.

2.0 Cinsiyete göre psikolojik danışmanların danışma becerisi düzeyleri;

Cinsiyete göre psikolojik danışmanların fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerileri ile ilgili bulgular tek tablo olarak tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Türkiye’deki Psikolojik Danışmanların Fiziksel Ve Psikolojik Dinleme Danışma Becerileri Puan Ortalamaları, n, \bar{X} , Ss, t Değerleri

Beceriler	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	Önemlilik düzeyi
Göz ilişkisi	Kadın	58	1.97	0.39	0.43	0.44 p>.05
	Erkek	52	1.99	0.36		
Beden duruşu	Kadın	58	2.32	0.35	1.39	0.72 p>0.05
	Erkek	52	2.40	0.38		
Baş-yüz hareketleri	Kadın	58	2.19	0.29	1.09	0.46 p>.05
	Erkek	52	2.23	0.26		
Sözel kalite	Kadın	58	2.30	0.29	0.49	0.51 p>.05
	Erkek	52	2.32	0.23		
Baş.Düz.Doğru Empati	Kadın	58	1.48	0.63	0.36	0.71 p>.05
	Erkek	52	1.52	0.68		
Somutluk	Kadın	58	1.28	0.55	0.59	0.55 p>.05
	Erkek	52	1.22	0.63		
İleri Düz. Doğru Empati	Kadın	58	1.01	0.72	1.12	0.26 p>.05
	Erkek	52	0.85	0.73		
Yüzleştirme	Kadın	58	0.64	0.63	0.32	0.74 p>.05
	Erkek	52	0.60	0.65		

2.1 Cinsiyete göre psikolojik danışmanların fiziksel dinleme danışma becerileri düzeyleri.

Tablo 3 İncelendiğinde psikolojik danışmanların cinsiyete göre FPDYBDÖ alt boyutu fiziksel dinleme beceri puan ortalamaları düzeyleri, Göz ilişkisi (t=0.43, P>.05), beden duruşu (t= 1.39 , P>.05), Baş yüz hareketleri (t= 1.09, P>.05), sözel kalite (t=0.49 , P>.05) bulunmuştur. Cinsiyete göre Türkiye’deki psikolojik danışmanların fiziksel dinleme danışma becerileri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur

2.2 Cinsiyete göre psikolojik danışmanların psikolojik dinleme danışma becerileri düzeyleri.

Tablo 3 İncelendiğinde psikolojik danışmanların cinsiyete göre FPDYBDÖ psikolojik dinleme danışma becerisi alt boyutu beceri puan ortalamaları düzeyleri, başlangıç düzeyde doğru empati (t=0.36, P>.05), somutluk (t= 0.59 , P>.05), ileri düzeyde doğru empati (t= 1.12 , P>.05), yüzleştirme (t= 0.32 , P>.05) olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre psikolojik danışmanların psikolojik dinleme danışma becerileri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

3.0 Kıdeme göre psikolojik danışmanların fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerileri düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4. Kıdeme Göre Türkiye'deki Psikolojik Danışmanların Fiziksel ve Psikolojik Dinleme Danışma Becerileri Puan Ortalamaları, n, \bar{X} , Ss Ve t Değerleri

Beceriler	Kıdeme	N	\bar{X}	Ss	T	Önemlilik Düzeyi
Göz ilişkisi	1-5 yıl	69	1.99	0.36	0.06	0.49 p>.05
	6-11 yıl	41	1.97	0.40		
Beden duruşu	1-5 yıl	69	2.36	0.36	0.01	0.90 p>.05
	6-11 yıl	41	2.36	0.39		
Baş-yüz hareketleri	1-5 yıl	69	2.20	0.28	0.69	0.75 p>.05
	6-11 yıl	41	2.23	0.28		
Sözel kalite	1-5 yıl	69	2.32	0.28	0.12	0.96 p>.05
	6-11 yıl	41	2.30	0.24		
Baş.Düz.Doğru Empati	1-5 yıl	69	1.48	0.68	0.33	0.50 p>.05
	6-11 yıl	41	1.53	0.61		
Somutluk	1-5 yıl	69	1.25	0.60	0.03	0.48 p>.05
	6-11 yıl	41	1.25	0.56		
İleri Düz. Doğru Empati	1-5 yıl	69	0.99	0.73	1.07	0.70 p>.05
	6-11 yıl	41	0.83	0.72		
Yüzleştirme	1-5 yıl	69	0.63	0.64	0.32	0.77 p>.05
	6-11 yıl	41	0.59	0.64		

3.1 Kıdeme göre psikolojik danışmanların fiziksel dinleme danışma becerileri düzeyleri;

Tablo 4 İncelendiğinde psikolojik danışmanların kıdeme göre FPDYBDÖ fiziksel dinleme alt boyutu beceri puan ortalamaları düzeyleri, Göz ilişkisi (t= 0.06, P>.05), beden duruşu (t= 0.01, P>.05), Baş yüz hareketleri (t= 0.69, P>.05), sözel kalite (t= 0.12, P>.05) bulunmuştur. Kıdeme göre psikolojik danışmanların fiziksel dinleme danışma becerileri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

3.2 Kıdeme göre psikolojik danışmanların psikolojik dinleme danışma becerileri düzeyleri;

Tablo 4 İncelendiğinde psikolojik danışmanların kıdeme göre FPDYBDÖ psikolojik dinleme danışma alt boyutu beceri puan ortalamaları düzeyleri, başlangıç düzeyde doğru empati (t= 0.33 P>.05), somutluk (t= 0.03, P>.05), ileri düzeyde doğru empati (t= 1.07, P>.05), yüzleştirme (t= 0.32, P>.05) olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre psikolojik danışmanların psikolojik dinleme danışma becerileri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.

TARTIŞMA ve YORUM

1.1- Çalışan Psikolojik Danışmanların Fiziksel Dinleme Danışma Beceri Düzeyleri ile ilgili olarak;

a) uygun göz ilişkisi kurabilme, b) uygun beden duruşu, c) uygun baş ve yüz hareketleri, d) gerekli sözel kalite ile ilgili bulguları dikkate alındığında,

Araştırmaya katılan deneklerin fiziksel dinleme danışma beceri seviyeleri aritmetik ortalamalarının $\bar{X}=1.98$ ile $\bar{X}=2.36$ arasında değiştiği bulunmuş ve toplam fiziksel dinleme danışma becerisi puan ortalaması ise $\bar{X}=2.29$ olarak bulunmuştur. Araştırmanın bulguları, deneklerin alabilecekleri en yüksek puanın 3 (0-3 arası) olması dikkate alındığında, fiziksel dinleme danışma beceri düzeylerinin “iyi” düzeyde olduğunu görülmektedir. Araştırmada kullanılan ölçekteki fiziksel dinleme becerilerini ölçmeyi amaçlayan sorular, “danışmanların kendilerini danışan gözünden değerlendirmeleri” kriterine göre cevaplandığı için elde edilen bulgular, danışmanların kendi fiziksel dinleme beceri düzeylerini değerlendirme bulgularıdır.

1.2- Çalışan Psikolojik Danışmanların Psikolojik Dinleme Danışma Beceri Düzeyleri ile ilgili olarak;

a) başlangıç düzeyde doğru empati, b) somutluluk, c) ileri düzeyde doğru empati, d) yüzleştirme becerileri boyutlarını doğru olarak değerlendirme ile ilgili bulguları dikkate alındığında;

Araştırmaya katılan deneklerin psikolojik dinleme danışma beceri seviyeleri ortalamalarının $\bar{X}=0.621$ ile $\bar{X}=1.256$ arasında değiştiği bulunmuş ve toplam fiziksel dinleme danışma becerisi puan ortalaması ise $\bar{X}=1.079$ olarak bulunmuştur. Araştırmanın bulguları, deneklerin alabilecekleri en yüksek puanın 4 (dört) (0-4 aralığında) olması dikkate alındığında, psikolojik dinleme danışma becerisinin “zayıf” düzeyde olduğunu göstermiştir. İlgili becerilere verilecek olan tepkiler yazılı olarak alındığından, değerlendirilmesi uzmanlar tarafından yapılmıştır.

2. Cinsiyete göre psikolojik danışmanların danışma becerisi düzeyleri;

Araştırmaya katılan erkek ve kadın deneklerin, cinsiyete göre fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerisi yeterlik düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına göre cinsiyet faktörünün fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerileri üzerinde bir etkisinin olduğunu söylenemez.

3- Kıdeme göre psikolojik danışmanların danışma becerisi düzeyleri;

Araştırmaya katılan deneklerin, kıdeme göre fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerisi yeterlik düzeylerinin anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Kıdem yılı olarak 1-5 yıl ile 6-11 yıl meslekte çalışan psikolojik danışmanların fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerisi düzeyleri bir birinden anlamlı düzeyde farklı değildir. Araştırmanın bulgularına göre kıdem faktörünün fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerileri üzerinde bir etkisinin olduğunu söylenemez.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuçlar

1. Araştırma psikolojik danışmanların kendilerini, fiziksel dinleme becerisi açısından değerlendirmelerinin “iyi” düzeyde olduğunu ortaya koymuştur.
2. Psikolojik danışmanların psikolojik dinleme becerisi açısından “zayıf” düzeyde oldukları bulunmuştur.
3. Cinsiyet ve kıdeme göre psikolojik danışmanların, fiziksel ve psikolojik dinleme danışma becerileri yeterli düzeylerinin değişmediği bulunmuştur.

Öneriler

1. Alandaki araştırmaların kısıtlı olmasından dolayı, yeni araştırmacıların, benzer araştırmalara yönelmesi alana daha fazla katkı sağlayacaktır.
2. Araştırmanın bulguları genel olarak dikkate alındığında hâlihazırda çalışan psikolojik danışmanların danışma yeterliliklerinin neler olduğu ile ilgili bir belirsizlik söz konusudur. Dolayısıyla psikolojik danışmanların danışma becerileri ile ilgili standartlarının geliştirilmesi için gerekli çalışmaların başlatılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Arı, R; Uslu, M; Avşaroğlu S. (2004) “Psikolojik Danışmanlara Yardım Becerilerinin Kazandırılmasında İnteraktif Öğretim Yönteminin Uygulanabilirliğine İlişkin Deneysel Bir Çalışma”. 9.Yökrep Sempozyumu, 4-5 Haziran, Ankara: Başkent Üniversitesi.
- Danish, D’Augelli, Hauer. (1980). “Helping Skills: A Basic Training Program”. (Çev: Füsün Akkoyun).Yardım Becerileri. Ankara: Temel Eğitim Programı,Form ofset.
- Egan, G. (1975). “The Skilled Helper”. Psikolojik Danışmaya Giriş. (Çev: Füsün Akkoyun). Pacific Groove, California, Brooks/Cole
- Klley, K.R. (1991). “Theoretical integration is the future for mental health counselling”. Journal of Mental Health Counselling, 13(1), 106-111.
- Kepeçoğlu, M. (1985). “Psikolojik Danışma ve Rehberlik”. Ankara: Kadıoğlu Matbacılık.
- Nelson-Jones R; (1982) “The Theory and Practice of Counselling Psychology, Cassel Educational Limited”. Ankara: (çev: Füsün Akkoyun). Danışma Psikolojisi Kuramları.
- Özgüven, İ.E. (1999). “Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik”. Ankara: PDREM Yayınları.